

VDAB docentencongres 16 april

Competentiegericht
Examineren

Samenvatting

Voor u ligt het verslag van de tweede dag van het VDAB docentencongres. Het VDAB docentencongres werd gehouden op 15 en 16 april. Het thema was "Aankomst thuishaven". De tweede dag stond in het teken van competentiegericht examineren. Er werd stilgestaan bij de vraag hoe ROC's de examinering het beste kunnen vormgeven. In groepjes docenten zijn er praktijkgevallen besproken, ideeën uitgewisseld en is er gediscussieerd. Dit verslag is een weerslag van hetgeen er besproken is.

Inleiding

Voorwoord van Ad van den Tillart - Voorzitter van de VDAB

De dag heeft de volgende uitgangspunten:

- *We gaan gezamenlijk inventariseren, om uiteindelijk te komen tot bruikbare ideeën en producten, zodat leerlingen op een nette en snelle manier beoordeeld worden.*
- *We willen tot een situatie komen waarbij scholen diploma's afgeven met civiel effect, die de branche waardeert.*
- *Summatief beoordelen staat centraal. Maar we kunnen ons ook afvragen hoe we formatieve instrumenten kunnen gebruiken in een summatieve toets.*
- *We zullen moeten leren van elkaar als het gaat om de inhoud van het examen.*
- *Kunnen we tot een situatie komen waarin scholen dezelfde lijn hanteren als het gaat om beoordelen?*
- *We willen bekijken hoe je zorgt voor een objectieve meting en borging van de kwaliteit van de toetsing.*

Voorwoord van Cor Laming – zelfstandig onderwijsadviseur

Cor Laming was dagvoorzitter van het congres over examinering. Hieronder volgt een samenvatting van zijn inleiding.

Er is een verschuiving gaande tussen formatieve en summatieve beoordeling. De Inspectie gaat steeds vaker uit van de kwaliteitsborging. Bij het begrip kwaliteit gaat het eigenlijk niet alleen om examinering, maar ook om het onderwijsleerproces.

Kwaliteit van examinering en kwaliteit van het onderwijsleerproces staan op gespannen voet met elkaar. Bij de eerste creëer je geconditioneerde omstandigheden om de objectiviteit te borgen. Bij de tweede maak je een portfolio en dit gaat eigenlijk de andere kant op. In deze variant staan leren en leerontwikkeling met een persoonlijke invulling centraal.

De Inspectie zegt dat de Proeve van Bekwaamheid prima is en het gebruik van een portfolio niet. Bij de tweede vorm is sprake van persoonlijke vorm van leren dat gekoppeld wordt aan een standaard. Dit laatste wordt niet omarmd door Inspectie.

Het uitgangspunt in het beroepsonderwijs is het beroepsbekwaam handelen. Beroepsbekwaam handelen bestaat uit 4 onderdelen (zie sheet 1.)

Beroepsbekwaam handelen	
Eigentijdse eisen aan het handelen van beroepsbeoefenaars (en dus ook aan studenten)	
1. Integraal handelen	= kennis, houding en vaardigheden
2. Vraaggericht handelen	= uitgaan van een klantsituatie
3. Zelfregulerend handelen	= cyclisch en methodisch handelen
4. Zelfsturend handelen	= zelfbepalend en verantwoordelijk handelen
1 + 2 + 3 + 4 = beroepsbekwaam handelen	

Sheet 1: onderdelen beroepsbekwaam handelen

Kern is dat het onderwijs breder is dan alleen het opleveren van producten. Er zijn andere leerdoelen bij betrokken. Daarnaast staat altijd de vraag van de klant centraal. Leerlingen moeten ook in staat zijn om zelf te kunnen reflecteren. En het onderwijs moet leerlingen in staat stellen om oplossingsgericht te handelen. Een goede toets moet alle 4 de onderdelen in zich hebben.

Er zijn twee soorten toetsvormen beschikbaar (zie sheet 2).

Toetsvormen	
Integrale toetsen	Proeve van bekwaamheid
	Portfolio-assesment
Niet integrale toetsen	Kennistoetsen
	Vaardigheidstoetsen

Sheet 2: toetsvormen

Het portfolio-assesment is als zodanig niet toegestaan door de Inspectie, maar wel bruikbaar. Bij Niet integrale toetsen gaat het vooral om het toepassen van kennis en vaardigheden.

Uiteindelijk gaat het om het beoordelen van zowel kennis, houding als vaardigheden. Vertaald naar leerlingen dien je hiervoor deel C om te zetten naar drie onderdelen: hoofd, handen en hart enerzijds. En Kennis en vaardigheden opdoen, kennis en vaardigheden toepassen en

beroepsbekwaam handelen anderzijds. Per onderdelen kunnen leerdoelen worden uitgewerkt. Een voorbeeld voor de directiesecretaresse is uitgewerkt (zie sheet 3.) Een Integrale toets moet alle onderdelen bevatten. Per onderdeel kun je een andere toetsvorm kiezen.

Beheersingsniveau	1. Hoofd (denken)	2. Handen (uitvoeren)
Kennis en vaardigheden opdoen	1.1 Wat moet ik weten?	2.1 Wat moet ik kunnen?
	De directiesecretaresse:	
	1.1.1 Heeft kennis van informatiebronnen zoals internet	2.1.1 Kan adequaat gebruik maken van informatiebronnen zoals internet, naslagwerken, archief, gegevensbestanden
	1.1.2 Heeft kennis van de Nederlandse taal	2.1.2 Kan office toepassen.
	1.1.3 Heeft kennis van Engels en Frans, Duits of Spaans	
	1.1.4 Heeft kennis van communicatieve vaardigheden	
Kennis en vaardigheden toepassen	1.2. Wat moet ik kunnen beredeneren, verklaren?	2.2. Wat moet ik volgens plan kunnen uitvoeren?
	1.2.1 Kan efficiënt verschillende bronnen (mondeling en schriftelijk) raadplegen en verifiëren (N)	2.2.1 Kan op eigen initiatief of naar aanleiding van een opdracht efficiënt de benodigde gegevens verzamelen (M)
	1.2.2 Kan op zorgvuldige wijze taken toewijzen aan secretariaal medewerkers rekening houdend met hun competenties en werkbelasting (B)	2.2.2 Kan adequaat werkzaamheden plannen voor het verzamelen van informatie (Q)
	1.2.3 Kan op eigen initiatief of op verzoek van de directie	

Sheet 3: Uitwerking (deels)

Tot slot de definities:

Een Proeve van bekwaamheid is:

Een toets om te beoordelen of een student in staat is adequaat te handelen volgens beroepseigen technieken en methoden als antwoord op klantvragen. De Proeve is objectief, maar moeilijk te organiseren.

Een Portfolio-assessment is:

Een presentatie van persoonlijke bekwaamheden, onderbouwd met bewijzen, gerelateerd aan een standaard en verantwoord vanuit de persoonlijke groei en ontwikkeling van de samensteller. Het portfolio examineert in de context van de leerontwikkeling, maar er is veel samenwerking vereist tussen verschillende partijen.

We zullen vandaag bekijken hoe er in de praktijk invulling wordt gegeven aan deze twee zaken.

Uitkomsten eerste sessie (voor de lunch)

In de eerste sessie is in groepjes gekeken naar de wijze waarop kerntaak één en twee uit het kwalificatiedossier geëxamineerd worden. Doel is om helder te krijgen welke keuzes er worden gemaakt rondom examinering. Ieder groepje beantwoordde de volgende vragen:

- Beschrijf de wijze van examineren.
- Waar vindt het examen plaats?
- In welke fase van de opleiding vindt het examen plaats?
- Hoe is de normering en beoordeling geregeld?
- Is het examen organiseerbaar?
- Omschrijf de relatie met de Wft.

Centraal staan de kerntaken uit het kwalificatiedossier Commercieel Medewerker Bank en Verzekeringswezen en de wettelijk verplichte Wft-modules (zie kader).

Commercieel Medewerker Bank- en Verzekeringswezen

Het kwalificatiedossier Commercieel Medewerker Bank- en Verzekeringswezen bevat 4 kerntaken.

Kerntaak 1: Verricht front office werkzaamheden.

Kerntaak 2: Behandelt administratieve offertetrajecten.

Kerntaak 3: Handelt schadeclaims af.

Kerntaak 4: Adviseert over en verkoopt financiële producten.

De leerlingen die deze richting volgen, moeten bovendien drie wettelijk verplichte Wft-modules halen:

Wft Basimodule

Wft Consumptief Krediet

Wft Schadeverzekeringen

Vraag 1: Beschrijf de wijze van examineren

De wijze van examineren is voor alle scholen in alle gevallen een Proeve van Bekwaamheid. In sommige gevallen wordt dit uitgevoerd met een BIT-simulatie. Andere scholen werken met een vastgestelde opdracht. Er zijn ook scholen die gebruik maken van rollenspellen (zie kader).

Rollenspel

ROC Gilde maakt gebruik van rollenspellen. Deze rollenspellen worden ingezet in de simulatie van de Stichting Praktijkleren. Deze wordt aan het einde van een periode beoordeeld. Het examen gaat uit van een portfolio-toetsplan en een examendossier.

Het portfolio-toetsplan wordt gevuld met taken/opdrachten die voldoen aan de voorschriften, planning en examinering. De onderdelen zijn de producten en prestaties van het portfolio-toetsplan. Deze worden geselecteerd en geplaatst in het examendossier.

Het portfolio en het examendossier dienen aan een aantal kwaliteitscriteria te voldoen, zoals authenticiteit, actualiteitswaarde, kwantiteit, relevantie en variatie (methodenmix).

Uitgangspunt is: Opleiden gebeurt in de school en in het bedrijf, beoordelen gebeurt dus ook in de school en in het bedrijf.

De evaluatie aan het eind van een stageperiode resulteert dan in het opstellen van verbeterpunten voor de volgende stage. De student loopt steeds weer bij een ander leerbedrijf stage. De beoordeling vindt steeds aan de hand van hetzelfde beoordelingsformulier plaats. De BPV-beoordeling maakt deel uit van het eerder genoemde examendossier.

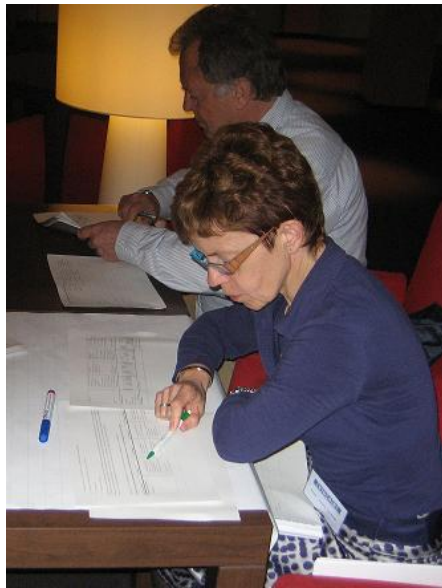
Dorine Lemmen, ROC Gilde

Kerntaak twee is gemakkelijker organiseerbaar dan kerntaak een. Kerntaak twee vindt daarom vaker plaats op school dan op de werkplek.

“Er zou onder regie van ECABO een inventarisatie moeten komen onder alle scholen over de wijze waarop ze examineren.”

Er is weinig bekend tussen de scholen onderling over de wijze van examineren. Tevens vinden veel scholen dat de eisen van de Inspectie moeilijk te vertalen zijn in goede beoordelingsmodellen. Er zou onder regie

van ECABO een inventarisatie moeten komen onder alle scholen over de wijze waarop ze examineren. Op basis hiervan kan een soort algemene studiegids worden gemaakt die naar alle scholen en leerbedrijven gestuurd kan worden. Hierdoor vindt er een goede uitwisseling van ideeën plaats. Opleidingsmodellen worden transparanter. Scholen kunnen hierdoor putten uit de ideeën van anderen. Er is weliswaar een Proeve beschikbaar via SPL, maar dit is te weinig. Het gaat om het uitwisselen van best-practices.

Vraag 2: Waar vindt het examen plaats?

Examinering vindt vaak plaats op school, maar ook op de werkplek. Deze laatste methode is inclusief de portfolio-gesprekken en het assessment.

“Er wordt geopperd om de scholen meer te betrekken bij het accrediteren van bedrijven. “

De meeste scholen kiezen voor een simulatie op school. Alleen als er goede afspraken zijn met stagebegeleiders is er beoordeling op de werkplek mogelijk. Een voorbeeld van dergelijke afspraken tussen docenten en leerbedrijven is het VOB in Venlo (zie kader). Hierbij is er zowel sprake van tussentijdse beoordeling en eindbeoordelingen.

VOB Venlo

De VOB staat voor “Verenigde Opleiders Bank- en Verzekeringswezen voor Noord-en Midden Limburg”. Het betreft hier een samenwerkingsverband tussen KBB ECABO, een aantal assurantietussenpersonen, ABN-AMRO bank regio Noord- en Midden Limburg en ROCGildeOpleidingen.

Er is een VOB-regionaal opleidingsplan opgesteld, beschreven in het VOB-convenant, en er is een VOB-beoordelingsinstrument ontwikkeld, met een beoordelingsformat omtrent de competenties en bijbehorende beheersingscriteria.

De doelstelling van de VOB is een structurele en gezamenlijke bijdrage te leveren aan de competentieontwikkeling van MBO-leerlingen “commercieel medewerker Bank- en Verzekeringswezen” zodat deze leerlingen efficiënt en doeltreffend voor de branche in de regio worden opgeleid.

ROCGildeOpleidingen kan daarmee putten uit een aantal kwalitatief hoogwaardige leerbedrijven, die de slag naar competentiegericht opleiden willen en kunnen maken en die garant staan voor een structureel aanbod van leerplaatsen.

Om de studenten zicht te laten houden op hun eigen ontwikkeling wordt er een portfolio samengesteld. In dit portfolio verzamelen de studenten leer- en werkresultaten in relatie tot de competenties, kerntaken en werkprocessen, waarmee zij hun ontwikkeling zichtbaar maken voor zichzelf en voor anderen.

Studenten dienen regelmatig verantwoording af te leggen aan hun praktijkopleider en praktijkbegeleider (docent) over zijn ontwikkeling. (Tussentijdse) beoordelingen spelen hier een belangrijke rol, waarbij het gaat om enerzijds een zelfbeoordeling en anderzijds een bedrijfsbeoordeling, waarin de vakbekwaamheid en ontwikkeling aandacht krijgen.

Het verschil tussen de beoordelingen is de basis voor de reflectie.

Dorine Lemmen, ROC Gilde

Veel scholen zijn kritisch over het accreditatiebeleid van ECABO. Veel werkzaamheden die de stagiair mag doen zijn op een te laag niveau. Er wordt geopperd om de scholen meer te betrekken bij het accrediteren van bedrijven.

Examinering in de BPV is lastig omdat de borging moeilijk is. Een keuze hierbij is dat de school opdrachten maakt, inclusief beoordelingscriteria

en – instrumenten. De schoolbegeleider komt op vaste momenten naar de BPV en spreekt een oordeel uit. In dit model observeert en registreert de praktijkbegeleider. De school geeft er een waarde aan omdat de school uiteindelijk verantwoordelijk is voor examinering. De beoordeling moet je zo objectief mogelijk maken, maar er blijft altijd een stukje subjectiviteit in zitten.

“De beoordeling moet je zo objectief mogelijk maken, maar er blijft altijd een stukje subjectiviteit in zitten.”

Vraag 3: In welke fase van de opleiding vindt het examen plaats?

Dit is wisselend. De ene school examineert over de verschillende jaren. Andere scholen examineren aan het einde van de opleiding. Tijdstippen wisselen van het begin tot aan het eind.

Competentiegericht examineren kent vele facetten (zie kader).

Competentiegericht Examineren

In onderstaande brief, gericht aan de bedrijven, staat in het kort uitgelegd hoe ROC Mondriaan in de praktijk gaat examineren.

Geachte heer/mevrouw,

De invoering van het competentiegerichte onderwijs brengt veranderingen met zich mee voor het onderwijs, de studenten en de BPV- begeleiding. Dit bericht is bedoeld voor BPV- praktijkbegeleiders die naast de begeleiding ook belast zijn / worden met de examinering van de student.

Studenten worden niet meer geëxamineerd op basis van kennistoetsen alleen. In het competentiegerichte onderwijs gaat het om het toepassen van kennis en inzichten in de werkomgeving en het hanteren van een professionele instelling bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Wanneer een student in zijn studie zo ver gevorderd is dat hij op examenniveau beoordeeld kan worden, dan gaat hij op zoek naar een BPV- bedrijf waar de desbetreffende werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden.

Studenten zullen tijdens hun BPV- periode werkzaamheden uitvoeren die beschreven staan in het kwalificatie dossier. In dit wettelijk vastgesteld document staat de toekomstige functie van de student uitvoerig beschreven in de vorm van kerntaken. Deze kerntaken zijn op hun beurt weer opgedeeld in werkprocessen. De examinering wordt gedaan in de vorm van opdrachten, waarbij de student moet aantonen dat hij inhoudelijk aan de kerntaken heeft voldaan.

De student neemt naar een sollicitatie gesprek een korte, globale beschrijving van een opdracht mee die hij voor zijn examinering wil uitvoeren op de BPV- plek. Deze opdracht is gebaseerd op de kerntaken en de daarbij behorende werkzaamheden uit het kwalificatiedossier. Verder heeft hij een "handleiding examinering voor de student" en een "handleiding voor de bedrijfsassessor" bij zich, waarin de procedure voor examinering wordt beschreven. Tijdens het sollicitatiegesprek overlegt hij met de BPV- praktijkbegeleider of de opdracht op de BPV- plek uitgevoerd en beoordeeld kan worden.

Wanneer dit het geval is, zal de student in overleg met zijn studieloopbaan begeleider een volledige opdracht met beoordelingscriteria uitschrijven. Aan de hand daarvan kan de BPV- praktijkbegeleider definitief beoordelen of de student aan de slag kan.

Het kan ook zo zijn dat het BPV- bedrijf zelf een opdracht in gedachten heeft die mogelijkwerwijs als examenopdracht dienst kan doen. De student kan voor zo'n bedrijfsopdracht op school een akkoordbevinding verkrijgen, mits de opdracht aan een aantal criteria voldoet. Zo moet deze opdracht in ieder geval meerdere werkprocessen bevatten en moeten beoordelingscriteria bij het verstrekken van de opdracht beschikbaar zijn. De BPV- coördinator van Mondriaan kan wellicht de helpende hand bieden bij het formuleren van een correcte bedrijfsopdracht.

Overigens betekenen beide typen opdrachten niet dat studenten uitsluitend aan examenopdrachten werken tijdens hun BPV- periode. Ook andere werkzaamheden kunnen worden opgedragen maar wel in die mate dat de student voldoende tijd heeft om aan de examenopdrachten te werken.

Wanneer de werkzaamheden van een BPV- bedrijf de voor het examen vereiste kerntaken en werkprocessen niet kunnen dekken (zie handleidingen), zal de student een andere BPV- plek moeten zoeken.

Voor aanvullende informatie kunt u altijd contact opnemen met de BPV- coördinator van onze opleiding.

Hans Kooistra, ROC Mondriaan

“Het leerbedrijf vindt competenties bij leerlingen af door middel van een praktijkwerkboek. “

Vraag 4: Hoe is de normering en beoordeling geregeld?

De meeste examens worden door de school beoordeeld. Dit gebeurt door de docenten Bank- en Verzekeringswezen.

Sommige scholen betrekken hier externen bij. De reden die hiervoor wordt aangedragen is dat hiermee onafhankelijkheid wordt ingebracht. Externe assessoren zijn hiervoor niet gecertificeerd. De meeste scholen vinden eigenlijk dat assessoren gecertificeerd zouden moeten zijn. Er is een verschil tussen een externe beoordelaar en een externe observator.

Er worden formatieve instrumenten gebruikt in de summatieve beoordeling. Voorbeelden:

1. In volwassenonderwijs wordt wel eens gebruik gemaakt van een EVC-methodiek in de beoordeling. Kandidaten maken hiervoor een portfolio en krijgen een criteriumgericht interview.
2. Het panelgesprek (zie kader) is een beoordelingssituatie in de vorm van een criteriumgericht interview. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van de STAR-methodiek. Een strak gestructureerd gesprek over wat leerlingen in een bepaalde situatie hebben gedaan. De Inspectie vraagt zich echter af wat de toegevoegde waarde is van deze methode. Strikt genomen gebeurt dit met 2 beoordelers.
3. Het leerbedrijf vindt competenties bij leerlingen af door middel van een praktijkwerkboek.

“De meeste scholen vinden eigenlijk dat assessoren gecertificeerd zouden moeten zijn.”

Het panelgesprek

1) Wat is een panelgesprek?

Een panelgesprek is een afsluitend gesprek over een kerntaak. Je vertelt hoe je aan die kerntaak hebt gewerkt. Met je uitleg laat je zien dat je de competenties die bij die kerntaak horen beheerst. Je vertelt dus bijvoorbeeld hoe je hebt samengewerkt of hoe het je gelukt is om kwaliteit te leveren en met druk en tegenslag om te gaan. Of je laat een brief of verslag zien waaruit blijkt dat je goed kunt formuleren en rapporteren. Het gesprek duurt ongeveer een uur.

2) Wat moet je meenemen naar het gesprek?

Er is voor iedere deelnemer een portfoliomap. In die map verzamel je:

- a) de aftekenlijst van je projectopdrachten waaruit blijkt dat ze allemaal voldoende waren.
- b) de resultaten van je portfolio-opdracht(en) en het reflectieformulier dat daarbij hoort. De beoordeling komt er ook in.
- c) het stagebeoordelingsformulier waaruit blijkt dat je de opdrachten uit de Praktijkwijzer voldoende hebt gemaakt.
- d) als je die de moeite waard vindt: resultaten van projectopdrachten of van opdrachten op je werk-/stageplek, bijvoorbeeld een mooie brief of een goed gelukt overzicht.

3) Hoe verloopt een panelgesprek?

Je mag jezelf eerst presenteren. Dat kan betekenen dat je een echte presentatie houdt met PowerPoint, maar ook dat je gewoon vertelt over wat je gedaan en geleerd hebt. Er zijn twee mensen die je beoordelen ("assessoren"), één van de opleiding en één van buiten school (bijvoorbeeld van een bedrijf). Zij kunnen vragen stellen over hoe je een opdracht hebt aangepakt en waarom je dat zo hebt gedaan. Er kunnen ook vragen gesteld worden over de theorie die je bij deze kerntaak hebt geleerd – niet om je te overhoren, maar om te kijken of je weet hoe je de geleerde theorie in de praktijk toepast.

4) Hoe word je beoordeeld?

Bij het panelgesprek wordt gekeken of je de competenties beheerst die bij de kerntaak horen. Je weet welke competenties dat zijn, omdat ze bij de portfolio-opdracht en in het stagebeoordelings-formulier worden genoemd. Als het niet duidelijk is of je een competentie beheerst, bijvoorbeeld doordat die op je werk-/ stageplek weinig wordt gevraagd, kunnen de beoordelaars doorvragen over dat onderwerp. Soms wordt ook doorgevraagd over je vakkennis, omdat je niet alles wat je geleerd hebt kon toepassen in jouw bedrijf. Je moet het immers ook kunnen toepassen als je later in een heel ander soort bedrijf gaat werken.

5) Wanneer ben je geslaagd?

Je mag pas aan een panelgesprek deelnemen als je eraan toe bent. Daardoor is de kans dat je het niet haalt erg klein. Toch kan het gebeuren dat je het niet haalt, bijvoorbeeld als blijkt dat je dankzij veel hulp een portfolio-opdracht wel hebt kunnen maken, maar eigenlijk niet hebt begrepen wat je hebt gedaan.

Age Jager

Bedrijven die betrokken worden bij examinering zijn in alle gevallen geaccrediteerd door ECABO. Scholen gaan er vanuit dat bedrijven die geaccrediteerd zijn door

“is een beoordeling van het bedrijfsleven altijd formatief van aard, of kan het ook summatief zijn?”

ECABO, geschikt zijn voor beoordelen. Er is discussie over de vraag: is een beoordeling van het bedrijfsleven altijd formatief van aard, of kan het ook summatief zijn?

Sommige beoordelingen zijn gericht op zaken die de leerling in de toekomst aan zichzelf kan verbeteren.

De Inspectie-eisen zijn moeilijk hanteerbaar. Je kunt je echter afvragen of je de Inspectie nodig hebt om te bepalen wat een kwalitatief goede wijze van examinering is. De uitdaging ligt er voor scholen in dat ze zelf hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Belangrijke voorwaarde is dat een beoordeling plaats vindt in meerdere situaties. En er moet sprake zijn van een onafhankelijke beoordeling. Voor scholen hoeven de wijzigende eisen van de Inspectie niet zo erg te zijn. De belangrijkste voorwaarde is immers dat de beroepspraktijk centraal staat.

In één geval moet een leerling voorafgaand aan een eindgesprek eerst voldoende

studiepunten halen (zie kader). Vraag is of dit een systeem is dat is toegestaan, aangezien een

school wettelijk verplicht is iedereen toegang te geven tot een examen. Studiepunten kun je dus gebruiken zolang je ze volgordegebruikt. Studiepunten voorwaardelijk stellen mag niet, aangezien iedereen een wettelijk recht heeft op een schoolexamen.

“De uitdaging ligt er voor scholen in dat ze zelf hun verantwoordelijkheid kunnen nemen.”

Studiepunten

Op een aantal afdelingen op het Koning Willem I college heeft men een zelf ontwikkeld studiepuntensysteem ingevoerd.

Wat is een studiepuntensysteem?

Een studiepuntensysteem is een systematische manier om een onderwijsprogramma te beschrijven door punten te verbinden aan onderdelen van dat programma. Een studiepunt geeft een aanduiding van de relatieve omvang en zwaarte aan van een opleidingsonderdeel. Bij het toekennen van een studiepunt wordt primair uitgegaan van concrete leerresultaten en de bepaling van de nominale studieomvang die nodig is om deze leerresultaten te realiseren. Studiepunten zijn een numerieke uitdrukking van:

1. Leerresultaten ('Learning outcomes') : de resultaten die een deelnemer ten gevolge van een leerproces moet aantonen hetzij als kennis, als vaardigheden of als competenties.
2. De nominale studiebelastingtijd die nodig wordt geacht om het gewenste leerresultaat te realiseren.

Studiepunten geven een student bij wijziging van opleiding/instelling niet zonder meer het recht op een vrijstelling in de nieuwe context. Voor een vrijstelling zal elke opleiding (MBO instelling) moeten nagaan of er ook voldoende inhoudelijke equivalentie is met het opleidingsonderdeel dat in die andere context wordt geprogrammeerd.

Wat willen we bereiken met een studiepuntensysteem?

Er zijn diverse redenen om een studiepuntensysteem in te voeren binnen een opleiding:

1. Studiepunten kunnen worden ingezet als voortgangsregistratie, waarbij het aan het college is om dit als voortgangsnormering dan wel als voortgangs- diagnosticering te gebruiken.
2. Studiepunten kunnen de motivatie van de student bevorderen. Met behulp van een studiepuntensysteem kunnen de resultaten (de voortgang), die een student tijdens de opleiding heeft behaald, inzichtelijk gemaakt worden.
3. Het studiepuntensysteem kan de onderwijsprogrammering transparanter en generiek van opbouw maken.
4. De relatieve zwaarte van een programmaonderdeel kan met studiepunten aangegeven worden.

5. Studiepunten kunnen worden ingezet als communicatiemiddel, zowel intern als extern. Intern kunnen studiepunten gebruikt worden om de uitwisseling van onderwijsseenheden te realiseren. Extern kunnen studiepunten gebruikt worden om over systeemgrenzen heen het curriculum explicieter te maken. Denk dan aan de doorstroom naar het HBO.

Uitgangspunten studiepuntensystematiek niveau 4 opleidingen

Aangezien ECVET nog in ontwikkeling is en er nog geen eenduidigheid bestaat over het aantal studiepunten dat men per studiejaar wenst toe te kennen, is het logisch om aan te sluiten bij de systematiek van het HBO. Vrijwel alle niveau 4 opleidingen hebben een doorstroom naar het HBO, dus eenzelfde studiepuntensystematiek zal de doorstroom bevorderen. Ook de ontwikkeling van de Associate Degree (AD) maakt het noodzakelijk dat we aansluiten op de HBO systematiek. Het KW1C ziet deze ontwikkeling als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van MBO en HBO.

Om die reden adviseren we dan ook om, conform het HBO, in het MBO uit te gaan van een berekeningsstelsel van 60 studiepunten per studiejaar. Dat betekent bijvoorbeeld dat een vierjarige mbo-opleiding 240 studiepunten omvat.

Een MBO studiejaar bevat 60 studiepunten.

Eén studiepuntenpunt staat voor 26 á 27 studiebelastinguren . (1600:60)

Ad van den Tillart, Konning Willem I College

Er wordt gepleit voor een centraal ontwikkeld beoordelingsinstrument die gebruikt wordt door alle scholen. Deze komt er in de vorm van een examenprofiel.

Het

examenprofiel

zou

verder

uitgewerkt moeten worden.

***“Het examenprofiel zou verder
uitgewerkt moeten worden.”***

Vraag 5: Is het examen organiseerbaar?

Het organiseren van examinering kost veel tijd. Een veel gehoorde klacht is dat er veel eisen zijn rondom examinering. Te denken valt aan eisen voor examinatoren en het borgen van het examenproces. Het organiseren van examinering door scholen wordt hierdoor moeilijk ervaren. Het werken met BIT-simulatie kost ook veel tijd.

“Er zou een assessorenpool opgericht moeten worden waar scholen gebruik van kunnen maken om assessoren uit te wisselen.”

Voor kerntaak een zijn klanten nodig. Hier worden het liefst praktijkmensen voor gebruikt. Dit is lastig om te organiseren, omdat deze niet altijd beschikbaar zijn. Er zou een assessorenpool opgericht moeten worden waar scholen gebruik van kunnen maken om assessoren uit te wisselen.

Kerntaak twee bevat veel administratieve werkzaamheden. Hierdoor is dit gemakkelijker te organiseren op school. Er is weinig mankracht nodig, alleen een computer waar leerlingen rustig op kunnen werken. Examinering in de praktijk is beter te organiseren dan op school, omdat het minder tijd kost en er meer praktijkbeoordelaars beschikbaar zijn.

Talen zijn lastig te examineren. Er zijn geen instrumenten voor en de niveaus zijn onhaalbaar. Hetzelfde geldt voor Leren, Loopbaan & Burgerschap. De focus van scholen is momenteel vooral gericht op de Proeve van Bekwaamheid en de Wft. Overige zaken zijn echter ook belangrijk.

Het betrekken van de beroepspraktijk is lastig. Weinig mensen komen in aanmerking of melden zich om mee te helpen. Andere scholen melden dat dit juist geen enkel probleem is.

“Examinering in de praktijk is beter te organiseren dan op school, omdat het minder tijd kost en er meer praktijkbeoordelaars beschikbaar zijn.”

Vraag 6: Omschrijf de relatie met de Wft

De meeste scholen verplichten de leerling om in het eerste jaar de basismodule te halen. Zonder de basismodule mag in dat geval de leerling in jaar 2 niet op stage. Hiermee borg je dat de theoretische kennis aanwezig is voorafgaand aan de stage.

Een andere school ziet meer in het voorbereiden van een leerling op de stagewerkzaamheden. Wft-basis is als voorbereiding op de stage te theoretisch. Voldoende is dat de leerling bezig is met de Wft, maar het diploma is in dit geval geen eis.

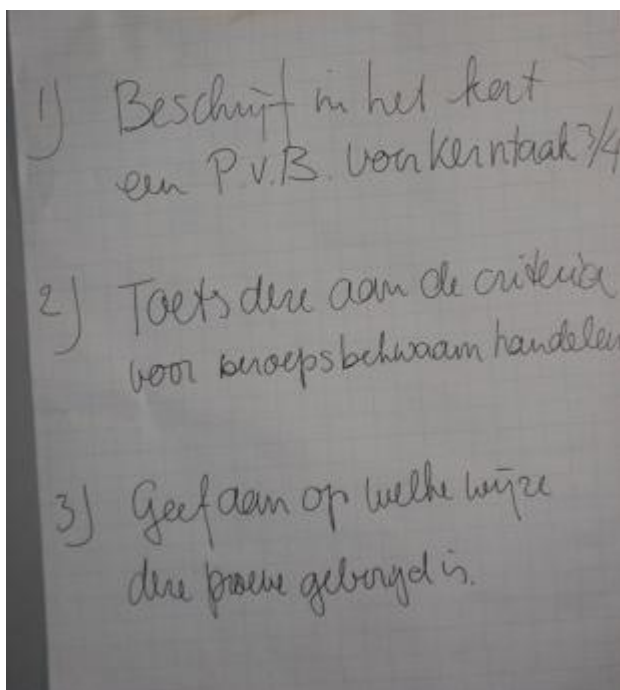
De ervaring is dat leerlingen die de Wft niet halen uit de opleiding stappen. De Wft werkt dan als een soort drempel. Veel scholen nemen voorafgaand aan het Wft examen een diagnostische toets af bij leerlingen om te controleren of er voldoende kennis in huis is voor het examen.

“De Wft werkt als een soort drempel.”

Uitkomsten sessie 2 (na de lunch)

In de middag is er in dezelfde groepjes een verdiepingsslag gemaakt op hetgeen geïnventariseerd is in sessie 1. Doel is wederom om helder te krijgen welke keuzes er worden gemaakt rondom examinering. Ditmaal stonden kerntaak drie en vier centraal. De volgende vragen zijn gesteld:

- Beschrijf kort een Proeve van Bekwaamheid uit kerntaak 3 of 4.
- Hoe zijn de criteria voor beroepsbekwaam handelen uit de sheet van toepassing in het onderwijs?
- Hoe is het examen geborgd.

De kleinste eenheid van examineren is een Kerntaak. Kerntaken samenvoegen kan dus. Werkprocessen moeten in de beoordeling wel herkenbaar zijn. Een Proeve van Bekwaamheid die bestaat uit alle kerntaken mag dus wel, maar is in de praktijk slecht uitvoerbaar en komt daarom ook niet voor. Kerntaken zijn immers niet voor niets onderscheiden.

De definitie van borging is: kan het examen worden uitgevoerd op de manier waarop je dat in gedachten had, zijn de rollen helder en weet de kandidaat wat er van hem of haar verwacht wordt.

Samenvatting van de middagsessie:

De groepjes hebben allen kort hun gedachten gepresenteerd.

Sheet 1:

Een examen moet een goede context hebben. Daarnaast moeten er voldoende instructies zijn inzake de rollen. Er wordt in de examinering uitgegaan van de werkprocessen en de prestatieindicatoren uit het kwalificatiedossier. Deze zaken dienen als handvat voor de beoordeling. Een proeve duurt 2,5 uur en de vragen liggen vast. Leerlingen evalueren zelf ook op basis van een evaluatieformulier. Je kunt leerlingen prioriteiten laten stellen door ze veel opdrachten te geven. Kwaliteit staat centraal in examinering. Ook de klant staat centraal, de leerling moet een klantprofiel kunnen opstellen.

“Kwaliteit staat centraal in examinering.”

Sheet 2:

Het Examenproject is inhoud voor simulatie. De praktijkopdracht is inhoud voor de praktijk. De borging gebeurt door

“De borging gebeurt door het betrekken van onafhankelijke personen uit de praktijk.”

het betrekken van onafhankelijke personen uit de praktijk. Er zijn verschillende soorten opdrachten voor de leerling. Evalueren en feedback zijn belangrijk. Er wordt gebruik gemaakt van vastgesteld materiaal (SPL). Veel vastleggen is lastig omdat er teveel papieren moeten worden ingevuld.

Sheet 3:

Voorbeeld van een Proeve van Bekwaamheid. Een klant belt met een schademelding die moet worden afgehandeld. De leerling moet vastleggen, en terugkoppelen. Er wordt gebruik gemaakt van het materiaal van SPL. Er moet een memo worden beantwoord. Zelfsturend handelen is in het algemeen minder ontwikkeld op het MBO. Er wordt gebruik gemaakt van externe betrokkenen. Deze beoordelen gezamenlijk met de school. Lastige

“Bij examinering op school zijn er goede rolbeschrijvingen nodig.”

situaties voor de leerling worden gecreëerd door het laten ontbreken van stukken. De leerling wordt beoordeeld op goed doorvragen, en een verkoopgesprek voeren. Bij examinering op school zijn er goede rolbeschrijvingen nodig. Ook examinering in de BPV mogelijk. Hier gebeurt het beoordelen op basis van een checklist met behulp van cijfers.

Sheet 4:

Er wordt een voorbeeld gegeven van een Proeve van Bekwaamheid (zie kader). De verzonden Proeve van Bekwaamheid wordt met applaus ontvangen.

“De verzonden Proeve van Bekwaamheid wordt met applaus ontvangen.”

Een verzonnen Proeve van Bekwaamheid

Het betrof een Proeve van Bekwaamheid die betrekking had op kerntaak 4: het kopen van een financieel product.

Verstreckte informatie vooraf:

Een buitenlander heeft een afspraak gemaakt in verband met de aanvraag van een creditkaart. Het betreft een Zuid-Afrikaan die 1 jaar in Nederland komt studeren.

De deelnemer moet nu het gesprek voorbereiden. Daarvoor moet hij brochures verzamelen, een risicoprofiel opstellen, een klantprofiel opstellen (=ict-vaardigheden).

Tijdens het gesprek komt de klant met de vraag om Zuid-Afrikaanse rands te kunnen wisselen (= Engelse taal). Ook moet de deelnemer vragen om een legitimatiebewijs, eventueel een spaarrekening afsluiten. In verband met de huisvesting van de Zuid-Afrikaan moet gepolst worden of een inboedelverzekering is afgesloten.

N.a.v. het gesprek moet hij een klantdossier maken, de documenten verwerken (=Nederlandse taal) en een vervolgspraak maken met de klant.

Om het beroepsbekwaam handelen te toetsen moet de deelnemer het volgende laten zien tijdens het gesprek en de vervolgacties:

1. Integraal handelen: de deelnemer sluit inderdaad een creditkaartovereenkomst af en houdt rekening met de door de instelling gestelde voorwaarden.
2. Vraaggericht handelen: de deelnemer moet nagaan of er behoefte is aan andere producten, zoals een inboedelverzekering (cross selling).
3. Zelfregulerend handelen: de deelnemer moet zich vooraf goed voorbereiden en alle benodigde documenten klaar hebben liggen. Ook moet hij een verslagleggingsformulier invullen respectievelijk een memo maken. Het gesprek moet ordelijk verlopen. Eerst het ene verzoek afhandelen en dan pas een volgend.
4. Zelfsturend handelen: als de deelnemer is vergeten om een formulier in te vullen, dan moet hij achteraf met de klant contact opnemen om dit alsnog te doen.

Guus Swerts, Leeuwenborgh Opleidingen

Tot slot

Leerpunten volgens Cor Laming, dagvoorzitter

Volgens Cor Laming valt op dat Proeves op school en Proeves in de praktijk naar teverredenheid verlopen. Wel zijn er veel organisatorische zaken omheen waar scholen moeite mee hebben. Scholen moeten zich het volgende afvragen:

- Gaat het examen verder dan alleen vaardigheidstoetsen?
- Voldoet de Proeve van Bekwaamheid aan de kwaliteitseisen?
- Heb je als school de Inspectie nodig om een antwoord te krijgen op de vraag: wat is kwaliteit?

Leerpunten volgens Ad van den Tillart, voorzitter VDAB

- De docenten hebben een beter beeld wat er in ROC-land aan de hand is.
- De voor- en nadelen van de verschillende vormen van examinering zijn goed besproken.
- De kaders zijn duidelijker geworden.
- De rol van de Inspectie is duidelijk in de bespreking meegenomen.
- Een Proeve is geen optelsom van vaardigheden.
- De integratie van houding, vaardigheden en kennis zijn noodzakelijk voor een goede Proeve.

Leerpunten volgens Gert Renting, inleider VDAB-congres

- Docenten hebben scherper zicht gekregen op de vraag hoe je competentiegericht examineert.
- Competentiegericht toetsen is geen optelsom van vaardigheidstoetsen.
- Hoe voorkomen we dat iedereen het wiel uitvindt?

Het ontwerpen van examens dient gepaard te gaan met een grote mate van zorgvuldigheid met betrekking tot procedures, het op de hoogte zijn van de inhoud van de examenstof door de deelnemers, objectiviteit en openbaarheid achteraf. Door docenten wordt dit ervaren als administratieve ballast. Zij gaan voor de goede inhoud van het examen en daar ligt hun kracht. Na het ontwerpen van de inhoud van de examens moeten derden deze ballast op zich nemen.

Colofon

Redactie:

Harald de Jong – ECABO

Opmaak:

Marjan Noorman – ECABO

Vereniging Docenten Assurantie- en Bankleer (VDAB):

Bestuursleden: Ad van den Tillart, Henk Melissen, Arnoud Bosch, Kitty van Bakel, Bas Horsten.

Website: <http://www.vdab.nl>

Copyright:

Stichting VDAB-Talent. Postbus 12 – 2180 AA Hillgom

Telefoon 0252 – 532182; Fax 0252 528737